

Кульчицький М. І.

д-р екон. наук, професор кафедри
фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка

Шимко С. І.

здобувач вищої освіти,
кафедра фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка

ВПЛИВ ВІЙНИ НА КРЕДИТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ

Вступ. Війна в Україні негативно впливає на стабільність функціонування фінансової системи країни. Кредитний ринок України є важливим складником фінансової системи держави. Він забезпечує фінансову підтримку економічного зростання та розвиток економіки країни, тому його ефективність і стабільне функціонування є важливим чинником загального розвитку економіки.

Мета роботи – дослідження та оцінка впливу воєнного стану на кредитний ринок України.

Основна частина. Поняття кредитного ринку є доволі широким, і у науковців немає єдиної думки щодо його трактування. Найпоширеніше визначення кредитного ринку: кредитний ринок – це сукупність кредитних відносин, фінансово-кредитних інститутів та певних встановлених організаційно-правових норм, що у своїй єдності та взаємодії забезпечують можливість руху кредиту в різних формах між суб'єктами економіки на національному і міжнародному рівнях. У сучасних реаліях кредитні відносини пронизують усі сфери господарської діяльності, опосередковують весь процес відтворення суспільного капіталу, глибоко проникають у сферу обміну, грошових відносин, сферу фінансів, а також у процес виробництва та споживання.

Кредитний ринок в Україні представлений такими структурами: банки, небанківські фінансові установи та інші юридичні особи, що не мають статусу фінансових установ, але мають відповідні ліцензії. Основним регулятором на цьому ринку є держава – в особі НБУ. Він контролює діяльність учасників ринку банківських та небанківських фінансових послуг, небанківських фінансових груп, платіжного ринку, колекторських компаній та інших юридичних осіб, котрі є учасниками кредитного ринку. Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність», визначення «банк» можна подати як юридичну особу, яка має діючу банківську ліцензію та надає певний спектр (перелік) банківських послуг [2].

Відкритий воєнний напад росії на Україну, початий 24 лютого 2022 р., призвів до того, що наша кредитна система змушена функціонувати у режимі невідомості та стресу. Незважаючи на це, банки продовжують працювати стабільно, намагаючись виконувати всі свої функції та зобов'язання перед клієнтами. Вимушена міграція, зростання рівня безробіття, зменшення обсягів споживання, небезпека негативно впливають на кредитні відносини і функціонування кредитного ринку загалом. З початком повномасштабного вторгнення значно зменшилася кредитна активність, адже підприємства та населення стали менш зацікавленими у залученні кредитів на розширення бізнесу або особисті цілі.

Основні наслідки війни на кредитний ринок [3]:

– Зменшення кредитної активності: війна призвела до погіршення економічної ситуації в країні, зниження обсягів виробництва та споживання. Це спричинило скорочення кредитної активності банків, оскільки підприємства та населення стали менш зацікавленими у залученні кредитів на розширення бізнесу або особисті цілі.

– Зростання кредитного ризику: воєнні дії породили великі економічні труднощі, зокрема в районах, які безпосередньо постраждали від війни. Це створило значний кредитний ризик для банків, які надавали кредити підприємствам та індивідуальним клієнтам у цих регіонах.

– Збільшення простроченої заборгованості: економічна нестабільність, зниження доходів та зростання безробіття внаслідок війни призвело до збільшення простроченої заборгованості за кредитами. Багато підприємств та клієнтів не змогли вчасно погасити свої заборгованості, що спричинило проблеми для банків і зробило їх більш обережними щодо видачі нових кредитів.

– Зниження ліквідності банків: війна суттєво позначилася на ліквідності банків, оскільки зросла потреба у фінансуванні реконструкції та відновлення економіки в постраждалих районах. Банки стали залежати від залучення додаткових ресурсів, зокрема через залучення зовнішніх фінансових джерел від Національного банку.

Національний банк України є ключовим елементом для прийняття та реалізації рішень з метою стабілізації кредитного ринку під час повномасштабного вторгнення. Зокрема, Національний банк України [3]:

– запровадив збільшення обсягів рефінансування для банків. Таке рішення дало змогу банкам: залучати необхідні фінансові ресурси за сприятливіших умов, підтримувати ліквідність, банкам забезпечувати потреби своїх клієнтів у кредитних ресурсах та знижувати ризики неплатоспроможності;

– провів заходи для банківського нагляду та регулювання (як приклад, відміна заходів впливу за порушення строків подання звітності, вимог щодо наявності власного капіталу, вимог щодо подання документів та надання інформації регулятору);

– провів низку реформ, спрямованих на спрощення кредитного процесу, зменшення бюрократичних перешкод і забезпечення відкритості та прозорості в діяльності банків;

– запровадив обмеження на валютному ринку для захисту фінансової системи України, її надійного та стабільного функціонування.

Правове регулювання також передбачало заходи щодо боротьби з нелегальними схемами та фінансовою злочинністю. Було запроваджено посилену регуляторну та наглядову діяльність з метою протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму. Це включало впровадження строгих вимог щодо ідентифікації клієнтів, контролю за фінансовими операціями та обміну інформацією з відповідними органами влади.

Загалом кредитний ринок є важливим механізмом для сприяння економічному зростанню, інвестиціям і створенню більш стабільної та розвиненої економіки в країні. Проте важливо враховувати, що правильне функціонування кредитного ринку вимагає ефективного регулювання і нагляду, щоб запобігти надмірним ризикам та забезпечити його стабільність і розвиток.

Висновки. Отже, кредитний ринок є важливим складником сучасної економіки та забезпечує підвищення рівня життя населення країни. Повномасштабне вторгнення негативно вплинуло на розвиток кредитної системи, призвело до зниження кредитної діяльності, підвищення кредитних ризиків, змін у правовому регулюванні та погіршення фінансової стійкості країни загалом. Проте, незважаючи на всі негативні впливи, існують шляхи їх подолання та забезпечення подальшого процвітання кредитного ринку. В Україні потрібно впровадити реформи, щоб спростити процедуру кредитування; забезпечити прозорість і стабільність кредитної діяльності; також необхідні зміни в правовому регулюванні кредитного ринку України, залучення іноземних інвестицій та забезпечення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями. Кредитний ринок України має перспективи подальшого розвитку та відновлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Петрашевська А. Д., Колонтай С. М., Смелянська В. В. Вплив війни на кредитний ринок України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 48. С. 57–60. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/48_2023ua/12.pdf
2. Садчикова І., Садчиков В. Державне регулювання кредитного ринку в умовах військового стану в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. № 3(31). С. 190–200. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/276679/271550>
3. Блащук-Дев'яткіна Н. З., Біда М. С. Оцінка впливу воєнного стану на кредитний ринок України. *Молодий вчений*. 2023. № 10(122). С. 177–182. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5986/5855>

Волкова Н. І.

канд. екон. наук, доцент

кафедри фінансів і банківської справи

Донецького національного університету імені Василя Стуса

Янішевський Б. С.

магістрант ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Донецького національного університету імені Василя Стуса

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ БАНКУ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Вступ. В умовах сьогодення, коли фінансове середовище постійно змінюється, розробка конкурентної стратегії для банку стає надзвичайно важливою. Лише шляхом системної координації цілей, ресурсів і ринкових можливостей фінансового посередника можливо не тільки досягати стабільної прибутковості, а й успішно реагувати на зміни у регуляторному полі, впровадження цифрових інновацій та зростання вимог клієнтів. Проблематику конкурентоспроможності банків активно досліджували Т. А. Васильєва, Т. П. Гончаренко, С. В. Чорна [1], В. В. Коваленко [2], В. В. Матяш [3] та інші. З огляду на це дослідження теоретичних і